

Balaton-felvidéki
Nemzeti Park

Ürgemese Tihanyból

-nemcsak gyerkeknek

Ürgemese

Valamikor rég, sok-sok aszatvírággázzal ezelőtt, óseim mindenfelé ott kergetőztek a tilanyi legelőkön, futtyögésük hangja messzeire szált a kérődző tehénscordák fölött. Volt itt mindenféle más állat, birkák, kecske, ló, még disznó is. Az emberek ide hordták a betakarított szénát a szériuskertbe a Belső-tóhoz, az volt ám az igazi lakoma. Ürgeóseinak szépen növekedtek, jól el is szaporodtak, bosszúságot okozva az embereknek.

Meg is kapták a maguktét! Szörnyűség, de az emberek vizet öntötték az ürgelyukakba, s a menekülőket megfogták (azt mesélük, hogy ezután sok össömet meg is ettek!). Szerencsére az ürgék jó sokan voltak, nem fogytak el.

Telt, múlt az idő egyre kevesebb lett a legelő házállat, a fű meg csak nőtt, nőtt, már nem lehetett kilátni belőle. A magas fűben nem jó ürgénékn lenni: a róka, a nyest, a ragadozó madarak könnyen zsákmányul ejtenek minket.

A tehenek helyébe sok nyaraló meg kiránduló ember jött. Óseim egyre fogytak, sokan vándorbotot fogtak, s lassanként ürgenéptelen lett ez a táj. A kerek félszigeten talán egy-két ürgevetér maradt, aikik legalább elmesélhettek szomorú történetüket.

Az tihanyi ürge-történelem ezzel mégsem ért véget... Dédszüleinem nem itt születtek, hanem egy olyan legelőn, ahol furcsa, hatalmas szitakötőkkel repkednek az emberek.

Nem is önszántukból jöttek ide: besétáltak egy-egy kis ketrecbe, aminben ízletes alma volt, kijönni viszont már nem tudtak. Egyszerre csak emberek ragadták meg a ketreceket; aztán a dédszüleinem sokat utaztak, végül itt kiszabadtak.

Sokan érkeztek így, s mert ez a hely jónak látszott, újra volt itt tehén, ízletes rövid fű, sok finom virág, így hát letelepedtek, és megásták a maguk földalatti birodalmát.

Azóta a népművészeti gyarapodik. Én is itt születtem egy szép májusi napon! Így hát újra szól az ürge futty Tihanyban!

Gyertek velem, nézzétek meg a világunkat közelebbről! Ha jó figyeltek, válaszolni tudtok majd a fejtörőimre. Rajta!

„Ürge-Mozi”

Mielőtt meglátogattok minket, hasznos lenne, ha néhány dolgot már tudnátek rólunk. A legfontosabb tudnivalókat az ürge-mozi képernyőin láthatjátok. Találjtok képernyőket a Levendula Házban, annak udvarán és a tóparton. A mozik ráadásul előben közvetítik számotokra, mit csinálnunk éppen: rejtett kamerákon keresztül folyamatosan nyomon követhetítik életük részleteit.

Amikor kisétáltok a területünkre, kérjük, vigyázzatok ránk!

Ha kutyával jöttök, az feltétlenül legyen pórázon! Ne hagyjátok azt sem, hogy a lakásaink bejáratát elkezdjék kiásni! Ha pedig macskát láttok a közelben, kergettsétek haza, mert ő a legveszélyesebb ellenségünk!

Üljetek le csendben a fűben, néhány percen belül megjelennek majd legkíváncsibbtársaim, és egészen közeleiről szemlélnhetitek egymást.

Az ürge

Testhossza: 22-24 cm
(kb mint ennek a lapnak
a szélessége)

Testsúlya:
20-35 dekagramm
(mint 2-3 tábla csoki
tömege)

Járatainak átmérője:
4-5 cm

Járat hossza:
akár 8 m is lehet

Járat mélysége:
több mint egy
méter a felszín
alatt

Keressetek a matricák
között három képet,
ami az ürge-mozi
kamerájával készült!

ÉLŐHÉLYÜNK, SZOKÁSAINK

Találtok a matricák között egy
fotót tihanyi élőhelyemről!

A rövidfüű
legelőkön érezzük
jól magunkat,
ahol 10-15 cm
magas a fű.

Elárolók
magamról pár
érdekkességet!

Az éles
ürgefűtylel társainkat
figyelmezhetjük a
közelgő veszélyre,
vagy kölykeinket
hívjuk közelebb.

✓
1-2 hónapos
korban elhagyjuk
a szülői fészket és
saját üreget ásunk
magunknak.

✓
Kolóniában
élünk, de minden-
kinek saját ürege van,
több kijárattal.
Ezeket télen, mielőtt
aludni megyünk,
földdel eltömjük.

✓
Furcsa,
de mi nem isunk.
Táplálékaink
nedvességtartalmából
és a harmatból
jutunk vízhez.

A köözöséges ürge
folkozottan védett Magyarországon,
természetvédelmi értéke 250 000 Ft,
elpusztítása bűncselekmény!
Köszönjük, hogy Ti is vigyáztok ránk!

KÖLTÖZKÖDÉS

Rakjátok sorba a költözöttetésünket
ábrázoló matricákat!

Ha a sorrend helyes, a képek
sarkaiban lévő betűkből kiderül,
milyen állatok vagyunk mi, ürgék.

1. Megyünk a csapdába
a reptéren.

2. Elszállítanak bennünket
autókkal új lakóhelyükre.

3. Ürgelyukakat fürnkük
nekkünk az új területen.

4. Kiengednek bennünket
új lakóhelyükön.

5. Etetnek, óriznek, a távolból
megfigyelnek minket.
sojus

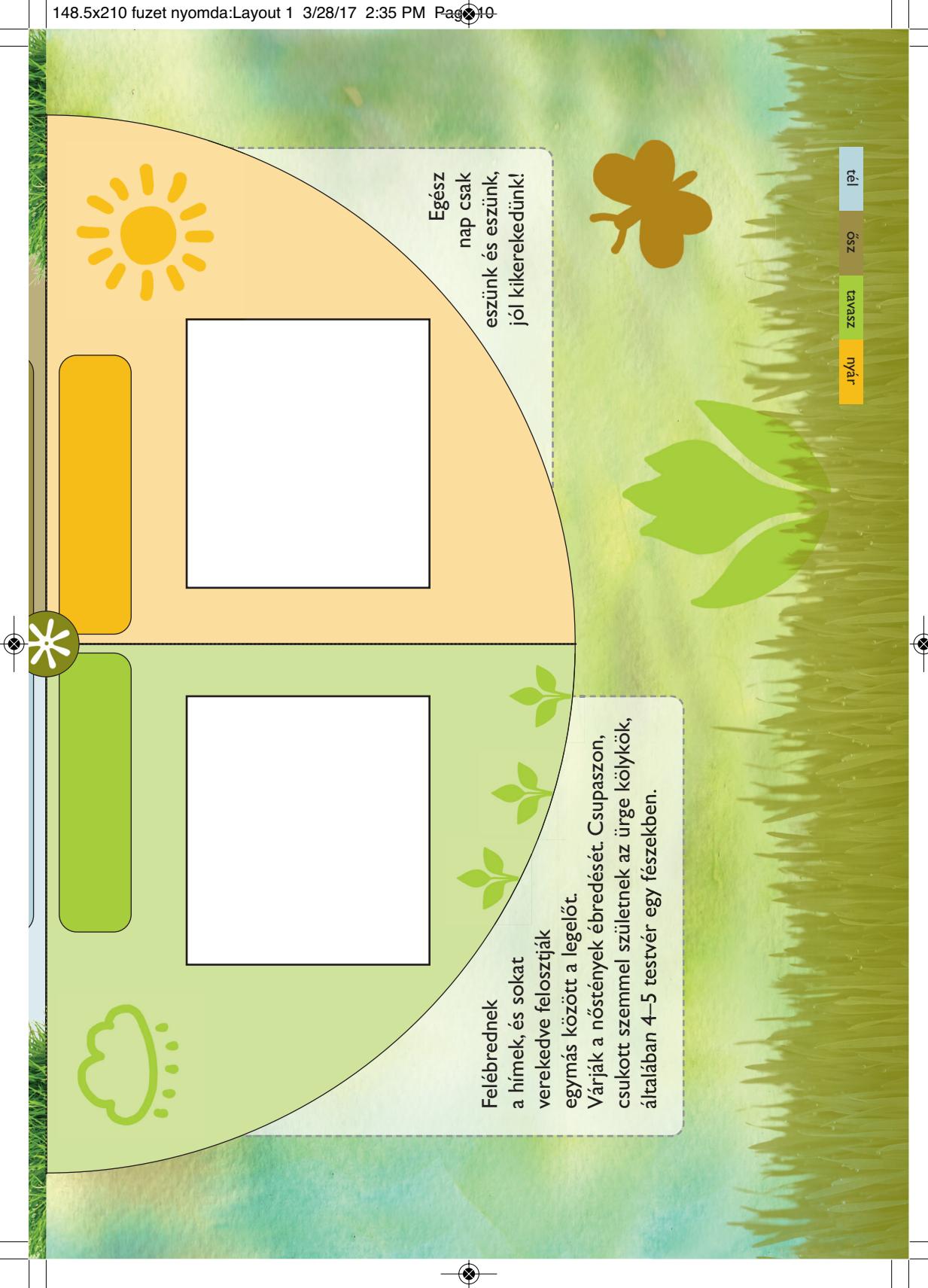
Tavasz, nyár, Ősz, télen ürgégeyerek hol időzöttel?

Írjátok be a színes sávokba az évszakok nevét!

Keressétek meg a matricákat, melyeken
évszakonkénti viselkedésünk van lerajzolva!

Mély, földalatti fészkiunkben alszunk, ritkán
veszünk levegőt, testhőmérésékleünk
2–5°C-ra csökken. Néha rövid időre
felébredünk téli álmunkból,
felkeressük az ürülék-
gödröt, azután
alszunk
tovább.

A felnőtt hímek korán téli álomra vonulnak.
A nőstények és a fiatalok még októberben
is csak esznek és esznek, növelik
zsírpárnáikat, hogy
átvészszelhessék
a telet.

Egész
nap csak
eszünk és eszünk,
jól kikerkedünk!

Felébrednek
a hímek, és sokat
verekedve felosztják
egymás között a legelőt.
Várják a nőstények ébredeését. Csupaszson,
csukott szemmel születnek az ürge kölykök,
általában 4–5 testvér egy fészekben.

téli
nyár
éviázs
őszi

RAGADOZÓK

Nekünk ürgéknak nagyon
ébernek kell lennünk,
mert sok éhes ragadozó
leselkedik ránk a legelőn.

Fejtsétek meg
a titkosírást és
megismértek őket!

(F)ÜRGÉ (B)IRODALOM

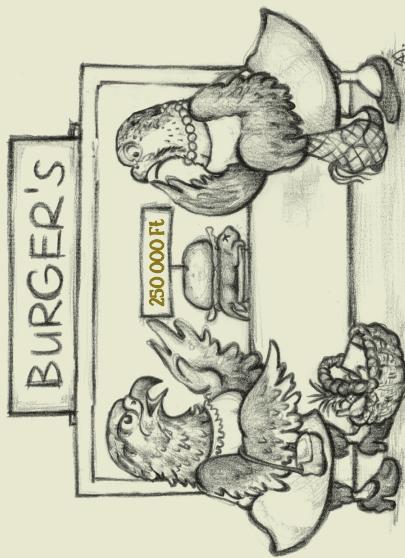
Lackfi János : Ürgesors

Ürgéből van hidegvérű,
olyan, mint egy maffiózó,
nulla fokra le van húlve,
mozdulatlan ürgetorató.

Heveréssz a föld mélyében,
elásta magát tavasszra,
alszik, mint egy minimedve,
mely éppen csak egy araszka.

Országunk nem épp Alaszka,
a telet meg lehet úszni,
az ürgevér hamar felforr,
az ürgefog magot pusztít.

Az ürgét meg csak pusztítja
lent a görény, fentről sólyom...
Reszkethet az ürgefélé!
Menedékbe hogy osonjon?

Hogy osonjon? Mi se könnyebb!
Földben cikáz alagútja,
hoszsú járat, szűk bejárat,
ez a sztori le van futva.

Védve is van már az ürge,
reméljük, hogy egy se hull el,
kétszáztvenezer forint
egy ürgés ürgeburger.

ESZEM - NEM ESZEM

A legelő
sok finomságot
rejt számunkra
tavasztól őszig,
igazán változatos
az étrendünk.

VISSZAHÓDÍTJUK A FÉLSZIGETET!

A térképen láthatjátok, hogy népesítjük be újra a fél-szigetet!

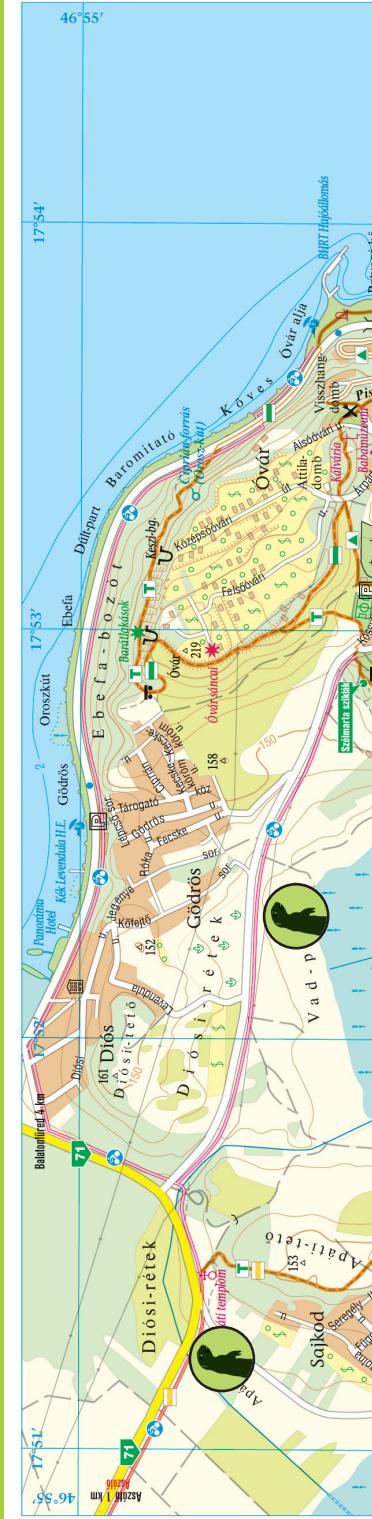
Ahol már elég sokan megtélepedtünk (ürge telepek) ezt a kis ikont találjatok:

Ez pedig a Levendula Ház Látogatóközpont helyét jelöli:

Keressetek
3 matricát,
amelyeken
lakóhelyünk
fenntartását
segítő
„dolgot”
láttrok!

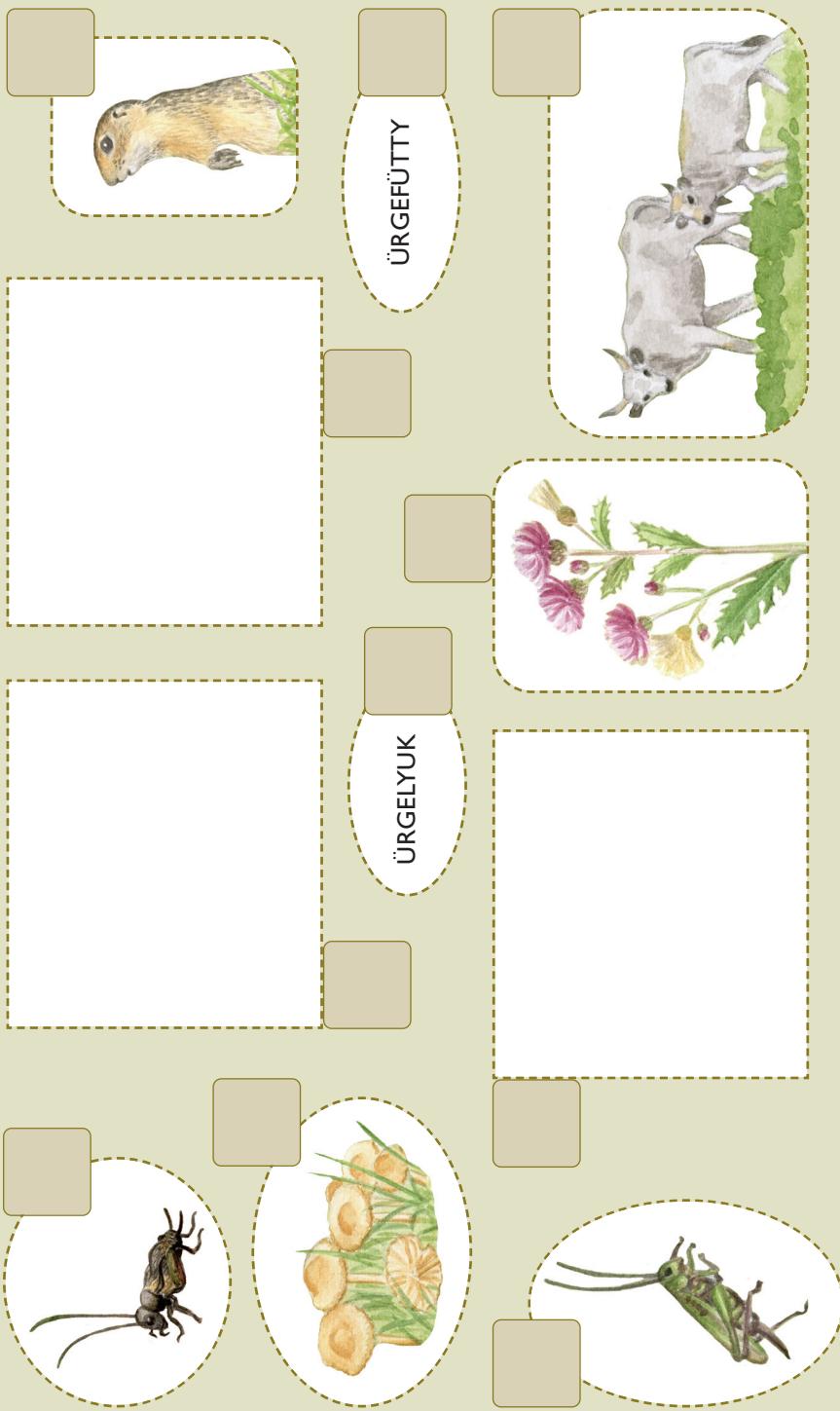
Idegenforgalmi lemondandulási tévény
Lárenyi Pál raktára
Lárenyi Pál raktára
A Légyegyegi részony: Állomás
Lehűtőfűrészeti információs tele
Nature trail information board

© Farago Imre 2011 © Szarvas Andras 2011

1751'

BINGÓ!

Sok más növény és állat él együtt velünk a legelőn. Nézzetek körül figyelmesen!
Keressetek 3 ide illő matricát, majd jelöljétek meg azokat a négyzeteket X-el, amitelfedeztetek!
5 találat után jöhet a BINGO Füty!

TÁPLÁLKÁNC

A mi legelőnkön minden növénynek és állatnak fontos szerepe van, hiszen az itt lakók táplálékot nyújtanak egymásnak. Jeöliétek még nyíllal, ki mivel táplálkozik!

Kedves Olvasó!

Köszönjük, hogy kiadványunkat kezébe vette. Amennyiben szeretne Hirlevelet kapni a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság programairól, híreiről, kérjük adj meg e-mail címét. Adatait kizártól e célra használjuk fel, a Hírlevélről bármikor online leíratkozhat. Tépje le a szaggatott vonal mentén és adj át a Levendula Ház Látogatóközpont recepcióján. Köszönjük!

E-mail címem, amelyre értesítést kérek:

fűrész - körözönségviselet - vörös róla - parlagi sajt
fűrész - körözönségviselet - vörös róla - parlagi sajt
fűrész - körözönségviselet - vörös róla - parlagi sajt

Dátum: _____
Aláírás: _____

A szobádban is Veled leszünk!

- makett könyvespolcra -

A makett elkészítése:
Vágd le a hátsó borítót.

Az egyenes vonalak mentén vágd körbe az élőhely háttérét, majd a kitámasztót, végül óvatosan (kisollót használva) az ürgéket.

Hajtogasd be a szaggatott vonalak mentén harmonika szerűen az előhelyet.
A füves szakasz kerül a polcról, az ürgék föld alatti járatai lelőgnak majd (a legelő gulyát kell megrámasztani).

A kitámasztót hajtsd meg a szaggatott vonal mentén, majd a sávozott területet kend be ragasztóval, és a háttoldal közepére ragasd föl úgy, hogy a háromszög alsó, egyenes vonala illeszkedjen majd a polc síkjához, de két könyv közé is beillesztheted.

A körbevágott ürgék támaztékát hajtogsad be, majd a sávozott területet kend be ragasztóval. A füves részre tetszés szerint ragasd föl őket.

Impresszum

Írta és szerkesztette: Vers Réka,
Vers József, Szmoradné Tóth Erika

Kiadánszerkesztés: Kiss Maja

Grafika: Fodor Andrea, Kiss Maja,
Litkei Krisztina, Zsoldos Márton

Fotók: Vers József, MME archivium

Kiadja a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság és a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Készült „A veszélyeztetett kerecsensölyom és parlagi sas populációk zsírkánya-bázisának biztosítása a Kárpát-medencében (LIFE13 NAT/HU/000183)” című projekt keretében, az Európai Unió pénzügyi támogatásával.

